

במאים

אין זביא בעירו

החומה היחידה המפרידה בין האנגלים לאמריקאים היא השפה. אמירה מפורסמת זאת של אשף הלשון והביקורת האירי, ג'ורג' ברנארד שאו. מעוררת שאלה: האם, באמת, רק השפה?

„רציני לעשות סרט על האמריקאים שהנו באנגליה בתקופת מלחמת-העולם השנייה. משום שהיתה זו הפעם האחת והיחידה בהיסטוריה שאמריקאים ואנגלים שהו יחדיו, בעת ובעונה אחת, במולדתם.“ במילים אלה הסביר הבמאי הבריטי ג'ון שלזינג'ר מדוע רצה, בלהיטות כה רבה, לעשות את סרטו יאנקים (יאנקס — הכינוי לאמריקאים) והוסיף: „תמיד השתוקקתי לאחד את התרבות האנגלית ואת התרבות האמריקאית תחת נושא קולנועי אחד. כאשר הציע לי התסריטאי קולין ווילאנד את הסיפור, קפצתי עליו מיד.“

השלך של הסיפור שהוצע עליי ווי לאנד, תסריטאי בריטי טיפוסי למהדרין, היה אמנם סיפור רומטי, אך שלזינג'ר לא קיפח את הרומנטיקה. אפשר לקרוא בין השורות מה משך כל כך את הבמאי הבריטי, שכבר יותר מחמש-עשרה שנים חי בקליפורניה: הוא רצה לדבר על הבדלים עמוקים בין אנשים המדברים לכאורה באותה הלשון; על דעות קדומות של זה על זה ועל התייחסויות שונות אל החיים ואל בני-האדם בשתי תרבויות, שהיבתו אליהן גדולה במידה שווה. דווקא משום כך נעזר שלזינג'ר מול התסריטאי הבריטי ווילאנד בתסריטאי אמריקאי מובהק — וולטר ברנשטיין (מי שכתב את שם ב' השאלה).

המועז שנכבש. על פי עליית הסרט יאנקים נדמה שהו סיפור אהבה בבגדי תקופה: חיילים אמריקאיים מתמקמים בר עיר-שדה בריטית קטנה, ערב הפלישה של כוחות הבריית. שלושה מהם נכנסים לחייהן של שלוש נשים בריטיות ומשאירים עליהן חותם עז. האחד, ויליאם דיביין, המסמל את האנטי-תרבות, כובש לזמן מה מעוז בריטי חשוב — ואנסה רדגרייב; האחר, ריצ'ארד גיר, הוא מאט, הרומנטיקן נוסח אמריקה, שאינו מסוגל לקחת אחריות ולו התמודד עם מציאות. ללא כחל וסרק, המגולמת בליזה אייכהורן; השלישי הוא צ'יק וונדה, האמריקאי הנאיבי והרגשני, המתחתן עם אהובתו הבריטית, וונדי מורגן, ומשאיר אותה באנגליה כשכרסה בין שיניה. „הייתי רוצה לחשוב שהסרט שלי אינו רק על תקופה מסוימת,“ אומר שלזינג'ר. „זהו סרט על נאמנויות, שאני עצמי מרגיש כיצד הן מתנגשות בתוכי. לי בעצמי יש היום בעייה של נאמנות. משום המחסומים שאני נתקל בהם בארצי.“

שלזינג'ר מצהיר וחוזר ומצהיר שאינו שייך לבמאים שעזבו את אנגליה „מטעמי מס-הכנסה.“ לא משום שהוא רוצה להתחמק מתשלום מס (בשעור גבוה במיוחד המוטל



ריצ'ארד גיר בתפקיד מאט, והכריז ליחידה האמריקאית במיקודחתי-בריטית ראשונה רומנטיקה אמריקאית מול נוקשות בריטית ב"יאנקים"

על אמנים באנגליה), אלא משום שאנגליה חונקת אותו מבחינה מקצועית.

אין זה קל לבמאי שצמח על ברכי התיאטרון האנגלי, והתפרסם דווקא בסרט תיעודי על המוסד הבריטי ביותר שקיים בבריטניה — הרכבת (טרמינוס — סרט על 24 שעות בחיי תחנת הרכבת ווטרלו) להיפרד מזהותו הבריטית. „מעולם לא ויתרתי על אורחותי הבריטית ולא אותר עליה. כל זמן שאנגליה תתן לא אפשרות לעבוד. אבל לא אוכל לשאת את האדישות ואת חוסר העניין המוחלט שיש היום באנגליה כלפי תעשיית הסרטים.“

מימון ופתיחות. כמו בארצות אירופה האחרות, גם באנגליה שורר היום משבר חמור בתעשיית הסרטים. מצב שונה מן ההתעוררות הקולנועית שאפיינה את התקופה שבה החל שלזינג'ר את דהירתו המיקצועית. היה זה זרם „כיוור המיטבח“ שהגיע את התעשייה בשנות ה-60, ור שלזינג'ר עשה אז את סרטיו העלילתיים קורטוב של אהבה (1962) ובילי בדאי (1963) בזה אחר זה. אחר כך עשה את דארלינג (עם תגליתו ג'ולי כריסטי), שהביא לו ב-1965 את פרס מבקרי ניו-יורק, כבמאי הטוב ביותר. בשנתיים הבאות הוא עדיין עבד באנגליה, במלוא התנופה, על גירסה



ואנסה רדגרייב נפרדת מילדיה החוזרים לפנימייה מעוז בריטי ניתן לכיבוש זמני בלבד



שחקן ריצ'ארד גיר — אמריקאי



במאי ג'ון שלזינג'ר — בריטי

„תמיד השתוקקתי לאחד את התרבות האמריקאית והתרבות הבריטית תחת נושא אחד“